

† Ivan Bartl.

V spomin vrlemu slovenskemu učitelju.

Spisal Jos. Kostanjevec.

Draga slovenska mladina! Znano mi je in srčno me veseli, da tako rada prebiraš »Zvonček«. Poznam jih nekatere, ki komaj čakajo prvega vsakega meseca, da jim prizvončklja v hišo ta priljubljeni list. A tedaj željno iztegnejo drobne svoje ročice po njem in ne odlože ga iz rok, preden niso prebrali zadnje vrstice. In slišal sem že tudi razgovor teh mladih glav, ko so sodile in ugibale o tem in onem spisu v »Zvončku« in imenovala tega in onega pisatelja, ki se jim je najbolj priljubil. Iz tega razvidim, da se, ljuba mladina, zanimaš tudi za one može, ki ti mesečno ponujajo toliko raznovrstne duševne hrane. In prav zaradi tega sem popolnoma prepričan, da si v »Zvončku« že zasledila tudi gorenje ime, ime: Ivan Bartl. Našla si to ime med nekaterimi drobnimi skladbami, in oni, ki že razume note ali pa celo že zna svirati na kako glasbilo, oni mi bo moral priznati, da so te skladbe zelo ljubke in kakor nalašč ustvarjene, da božajo mlado uho, da razvesele drobno otroško srce. A ko so te skladbe vrele iz duše in srca skladateljevega, tedaj je še cvetela mladost, tedaj so še dehtele vonjive rože in šepetalo je v rahlem vetriču zeleno listje v drevesnih vrhovih — njemu — Ivanu Bartlu! A danes? Zaman boš, dragi mladi bralec, iskal po »Zvončku« odslej njegovega imena.*) Tam v mirnem kotičku šmartinskega pokopališča, tam je v zadnjem času narasla rjava gomila, in na nji se svetijo od daleč kakor črne lise široki trakovi obilnih, v solncu že pobledehlih

vencev, ki so jih položile nanjo roke znancev in prijateljev. In pod to rušo nič več ne utriplje, se nič več ne giblje srce, ki je tako gorko bilo zate, mladina slovenska! Pod to rušo počiva Ivan Bartl, on, ki je delal in se trudil zate, dokler ga ni nemila bolezen položila v posteljo, iz katere ni več vstal. In še tedaj, ko je ležal na smrt bolan, ko so mu bili otrpnili že udje in ugasle oči, ko je izžeto in izsesano njegovo truplo tlačila grozna koščena

*) Danes priobčujemo zadnjo Bartlovo skladbo.

roka, še tedaj je ta mož mislil nate, še tedaj si je prosil zdravja edino le zate, da bi mogel še v bodoče koristiti tebi! Toda Bog je odločil drugače, njegovo delo je bilo dokončano . . .

Kdo pa je bil Ivan Bartl? Da ga, mladi bralec, izpoznaš po obličju, ti tukaj prilagam njegovo sliko, katera je izdelana prav verno in živo. A da boš vedel nekoliko tudi iz njegovega življenja, ti podajam nekaj kratkih beležk.

Ivan Bartl se je rodil dne 18. malega travna 1860. l. v Ljubljani. Njegovi starši so se morali bojevati z raznimi neprilikami, in le prečestokrat jih je obiskavala nesreča. Zato tudi ni bila mladost našega Ivana prepletena s solnčnimi žarkii, in moral je že zgodaj okusiti, kako težko je človeško življenje. Ljudsko šolo in tri razrede realke je dovršil v Ljubljani, a leta 1875. se je vpisal na učiteljsiše, katero je dokončal z zrelostnim izpitom 28. rženega cveta 1879. l. Istega leta je prišel kot učitelj v Grahovo na Notranjskem, kjer je bil leta 1883. po prestanem sposobnostnem izpitu imenovan istotam stalnim učiteljem 28. velikega travna 1884. leta. — Iz Gràhovega se je preselil 15. listopada 1884. leta kot učitelj v Šmartno pri Litiji ter je bil tukaj 31. malega srpana 1897. leta imenovan nadučiteljem. A letos 16. malega srpana je izdihnil svojo plemenito dušo veliko prezgodaj, komaj v enoinštiridesetem letu svoje starosti! . . .

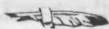
Kaj ne da, ob kratkem, komaj z nekolikimi drobnimi vrsticami je opisano to življenje! Res, iz teh suhoparnih številkk in podatkov se ne da posneti, koliko veselih in žalostnih trenutkov, koliko lepih, a tudi težkih, telo in duha morečih ur je pokojnik preživel. Vse to je vzel s seboj, z njim vred je pokopano in nikdar več ne zagleda belega dne. In tega nam tudi ni treba vedeti. A to, kar je storil za mladino, kar je storil za narodno vzgojo ter občo korist, tega mu ne pozabijo oni, ki so se pod njegovim vodstvom prebudili iz dušnega spanja, ki so se zavoljo njegovega truda in napora poplemenitili ter izobrazili. —

Kaj ne, kako na človeško srce vpliva lepa pesem? Ona prinaša veselje, tolažilo in blažilo. Ona hladi trpečemu človeku bridke rane, a tudi krepi in bodri ga, da ne omaga.

Ali niste tega že izkusili sami? Morda vam je bilo že semtertja hudo pri srcu, to ali ono vam ni bilo prav, in na vaših mladih čelcih so se zbirale sive meglice . . . Tedaj je prišel tovariš ali tovarišica, je prisedel k vam in zapel znano, lepo pesemco. Ali vam ni bilo tedaj, kakor bi vas bila pogladila mehka roka ljube vaše mamice? Ali vam ni počasi, rahlo, skoro brezsledno prihajala v dušo neka dobrodejna gorkota, in ob tej gorkoti se je raztopila vsa pikrost in trpkost, kakor se raztopi snežec ob toplem solncu pomladanjem? Da, gotovo ste že kaj takega izkusili! In zato vas vprašam: Ako pesem tako deluje na človeka, ni li velike vrednosti? In ako je pesem tolike vrednosti, mora imeti tudi preveliko zasluženje oni, ki nas uči peti, in posebno še tisti, kateremu je Bog podelil dar, da ume pesemcam ubirati prave napeve. In vidiš, draga moja mladina, vse to je družil v sebi pokojni Ivan Bartl. On je bil sam izvrsten pevec, a bil je tudi skladatelj. Povsod, kjer je

služboval, je negoval slovensko narodno petje. Posebno pa je v tem oziru mnogo storil v Šmartnem. Ustanovil je pevsko društvo »Zvon«, ki si je pridobilo daleč na okolo časten ugled. Sam je poučeval v petju in to čestokrat pozno v noč, da je časih v zvoniku odbila že polnočna ura, preden si je privoščil počitka. Poučeval je pa tudi v »tamburicah« ter sestavil prav dobro delujoče »Tamburaško društvo«. Razen tega je bil izvrsten organist, ki je s posebno vnemo oskrboval tudi cerkveno petje.

Tako je bil poleg svojega učiteljskega poklica, ki mu je bil najbolj prirastel k srcu, še tudi drugod vsestranski delaven, in lahko rečem — pravi ljudski učitelj. On torej zasluži zahvalo vsega naroda! Njegova neumorna delavnost je pa izpodkopala majhne telesne moči, da je prezgodaj oslabel. — Ivana Bartla ime pa se bo ohranilo tudi vsemu narodu v njegovih skladbah, ki se bodo v kratkem izdale. — Draga mladina, moja najsrčnejša želja bi bila ta, da v pridnosti posnemaš pokojnega Ivana Bartla, in naš slovenski narod bo prav gotovo nekaj tudi tvoja imena hranil v častnem spominu! —

Volk in lisica.

Priobčil *Trnovski*.

Lisičica je slavila god mladega lisjaka. Tudi volka je povabila v gosti kot kuma. Volk si počese lase, zaviše brado, pogladi suknjo, zlika črevlje, pa gre. Kumica lisičica mu nacvre in napeče jajčec, putik, pišk, petelinčkov in jerebic. Volku je prav dobro dišalo. Ko se naje, vpraša lisičico: »Povej mi, ljuba kumica, kje si iztaknila toliko slaščic?«

Lisičica se nasmeje in pravi: »Povedala ti bom. Po cesti je vozil voznik. Na vozu je imel polno jajčec, putik, pišk, petelinčkov in jerebic. Mikale so me take slaščice. Ležem na cesto. Voznik me švigne z bičem po dlaki. Jaz se ne ganem. Udari me drugič. Jaz se ne ganem. Zdaj pa me prime za rep in me vrže na voz, rekoč: »Dobro bom prodal lisičjo kožo.« Nato požene konja in pelje dalje. Na vozu se zbudim, pomečem na cesto jajčeca, putike, piške, petelinčke in jerebice. Naposled skočim sama z voza ter znosim polagoma vse slaščice domov.«

Všeč je bila volku ta povest.

»Tako hočem storiti tudi jaz,« reče veselo, »in potem povabim tudi tebe, kumica.« —

Dva dni je prežal volk ob cesti. Tretji dan zagleda voznika. Na vozu je imel polno jajčec, putik, pišk, petelinčkov in jerebic. Volk mlaskne z jezikom in zahršči z zobmi. Brž leže na cesto. Ne gane se, ne dihne, zatisne oči, leži kakor mrtev. Voznik pripelje do volka. Ko ga zagleda, ga začne pretepati z bičem in celo z vozno verigo, rekoč: »Čakaj, mrcina! Ti bom že pokazal.« Pol mrtvega vrže v jarek in pelje dalje.